

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Maria Badicheva & Tuulia Haronoja

VAPAAEHTOISTOIMINTA IKÄIHMISS- TEN PARISSA VUODEOSASTOLLA

Sosiaali- ja terveysala
2014

TIIVISTELMÄ

Tekijät	Maria Badicheva ja Tuulia Haronoja
Opinnäytetyön nimi	Vapaaehtoistoiminta ikäihmisten parissa vuodeosastolla
Vuosi	2014
Kieli	suomi
Sivumäärä	36+ 4 liitettä
Ohjaaja	Johanna Latvala

Vapaaehtoistyötä on tutkittu laajasti aiemminkin. Tutkimukset ovat keskittyneet suurimmaksi osaksi vapaaehtoistyöntekijöiden motiiveihin ja kokemuksiin vapaaehtoistoinnasta.

Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan vapaaehtoistoinnin merkitystä vanhusten vuodeosastolla. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää hoitohenkilökunnan ja vapaaehtoistyöntekijöiden mielipiteitä vapaaehtoistoinnasta. Tutkimuksessa kartoitettiin vapaaehtoistoinnin riittävyttä vuodeosastolla, motivaatiota toimintaan hakeutumisessa ja kehittämisideoita toiminnan laajentamiseen. Tutkimuksessa vertailtiin molempien osapuolten vastauksia.

Tämä tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena. Tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Kohderyhmänä haastateltiin seitsemää vapaaehtoistyöntekijää sekä viittä osastolla työskentelevää hoitohenkilökunnan työntekijää. Aineisto, joka saatiin haastattelutilaisuuksissa, analysoitiin sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen keskeisiä käsitteitä ovat vapaaehtoistyö, vanhuus, hoitotyö ja motivaatio.

Tuloksista kävi ilmi selkeästi, että toiminta on molempien osapuolten mielestä tärkeää ja positiivista sekä heidän että potilaiden kannalta. Vastauksien vertailussa nousi esiin vapaaehtoistyöntekijöiden ja hoitohenkilökunnan yhtenäinen näkemys vapaaehtoistoinnasta. Lisäksi haastatteluista kävi ilmi, että toimintaa tulisi jatkaa ja kehittää eteenpäin.

Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää kehitettäessä vapaaehtoistointia muilla vuodeosastoilla. Jatkotutkimusideana voisi tutkia vapaaehtoistointaan liittyviä hoitohenkilökunnan mielipiteitä sellaisilla osastoilla, joissa ei ole vapaaehtoistointia.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author s	Maria Badicheva and Tuulia Haronoja
Title	Volunteer Work among Elderly in an Inpatient Ward
Year	2014
Language	Finnish
Pages	36 +4 Appendices
Name of Supervisor	Johanna Latvala

This bachelor's thesis looks at the meaning of volunteer work in an inpatient elderly ward. The purpose is to find out what the opinion of nursing staff and the volunteer workers is of volunteer work. The aim was to find out if there is enough volunteer work, why someone chooses to do volunteer work and how volunteer work could be developed.

This study was qualitative. The method was a theme interview. The target group includes seven volunteer workers and five members of the nursing staff. The study material was analyzed with content analysis method.

The key concepts are volunteer work, old age, nursing and motivation.

The results showed clearly that both parties think that this activity is important and has a positive impact. The opinions of the volunteer workers and of the nursing staff were the same. The interviews also showed that one should continue with this activity and further develop it.

The results of this bachelor's thesis can be used when developing volunteer work in other wards. A topic for further research could be to study the opinions of nurses working in a ward where there is no volunteer work.

Keywords   Volunteer work, old age, nursing, motivation

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
2	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT.....	9
3	VAPAAEHTOISTOIMINTA	10
	3.1 Vapaaehtoistyö.....	10
	3.2 Vapaaehtoistoiminnan periaatteet ja säädökset	11
	3.3 Motivaatio	13
4	VANHUUS JA HOITOTYÖ	14
	4.1 Vanhuus	14
	4.2 Hoitotyö	16
5	AIEMMAT TUTKIMUKSET.....	18
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	20
	6.1 Tutkimuksen kohderyhmä	20
	6.2 Aineistonkeruu.....	20
	6.3 Tutkimuksen aineiston analyysi.....	21
7	TULOKSET	23
	7.1 Vapaaehtoistyöntekijöiden vastaukset.....	23
	7.1.1 Syyt vapaaehtoistoimintaan hakeutumisessa	23
	7.1.2 Vapaaehtoistyöntekijöiden rooli	23
	7.1.3 Vapaaehtoistoiminta potilaan kokemana vapaaehtoisten mielestä.....	24
	7.1.4 Vapaaehtoistoiminta vapaaehtoistyöntekijöiden kokemana	24
	7.1.5 Vapaaehtoistoiminnan riittävyys vastaajien kokemana	25
	7.1.6 Toiminnan kehittäminen	25
	7.2 Hoitohenkilökunnan vastaukset.....	26
	7.2.1 Vapaaehtoistyöntekijöiden rooli osastolla	26

7.2.2	Vapaaehtoistoiminta potilaiden kokemana hoitohenkilökunnan mielestä	26
7.2.3	Vapaaehtoistoiminta hoitajien kokemana	27
7.2.4	Vapaaehtoistoiminnan riittävyys.....	28
7.2.5	Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen	28
8	POHDINTA.....	30
8.1	Tulosten tarkastelu	30
8.2	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	31
8.3	Johtopäätökset ja jatkotutkimusideat	33
8.4	Opinnäytetyö prosessina	33
	LÄHTEET.....	35
	LIITTEET	

LIITELUETTELO

LIITE 1. Teemahaastattelun runko vapaaehtoistyöntekijöille

LIITE 2. Teemahaastattelun runko hoitohenkilökunnalle

LIITE 3. Saatekirje

LIITE 4. Suostumuslomake tutkimuksen osallistumiseen

1 JOHDANTO

Suomessa vanhentuva sukupolvi on suuri, ja näin ollen vanhusten määrä kasvaa koko ajan, joka näkyy jo nyt hoitoalalla. Uusia vanhushoivapalveluyrityksiä tulee koko ajan lisää, mutta henkilökuntaresurssit eivät ole riittävät ja näin ollen palveluiden laatu on heikentynyt. Valtion huono taloudellinen tilanne ajaa kunnat myös säästämään vanhushoivapalveluista.

Hoitohenkilökunnalla on kova kiire ja työmäärä on kuormittava, tästä syystä aikaa jää liian vähän potilaiden kanssa olemiseen. Tähän ongelmaan voisi hyödyntää kolmannen sektorin tarjoamia palveluja. On huomattu, että tulevaisuudessa sosiaali- ja hoivapalvelut eivät riitä, ja vapaaehtoistoimintaa tullaan tarvitsemaan enemmän. (Nylynd & Yeung 2005, 13–14.)

Vapaaehtoistoimintaa on tutkittu runsaasti, mutta tutkimukset keskittyvät vapaaehtoistyöntekijöiden motivaatioihin olla toiminnassa mukana, sekä heidän kokemuksiaan vapaaehtoistoiminnasta. Vapaaehtoistyöntekijöiden ja hoitohenkilökunnan mielipiteitä vapaaehtoistoiminnasta ei ole juurikaan tutkittu.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on tarkastella Vaasassa toimivien vapaaehtoistyöntekijöiden ja intervalliosastolla työskentelevän hoitohenkilökunnan mielipiteitä toiminnasta. Lisäksi tutkimuksella haetaan vastauksia vapaaehtoistoiminnan hyödyistä ja suhtautumisesta vuodeosastolla. Tarkoituksena on vertailla molempien osapuolien vastauksia vapaaehtoistoiminnasta. Haastattelun ohella kysyimme vapaaehtoisilta perusteita toimintaan hakeutumisessa.

Aihe saatiin Vaasan sosiaali- ja terveystieteiden osastolta. Vaasan sosiaali- ja terveystieteiden osasto halusi tutkimuksen voidakseen kehittää vapaaehtoistoimintaansa vuodeosastoilla.

2 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSONGELMAT

Opinnäytetyön tarkoitus oli tutkia, onko vapaaehtoistoimintaa riittävästi vuodeosastoilla. Opinnäytetyöllä pyritään saamaan vastaus, miten vapaaehtoistoimintaan suhtaudutaan vuodeosastolla. Tutkimuksessa vertaillaan hoitohenkilökunnan ja vapaaehtoistyöntekijöiden ajatuksia vapaaehtoistoiminnasta vanhusten parissa.

Tavoitteena on saada vastaus, miten vapaaehtoistoimintaa voisi lisätä vuodeosastoille, sekä sen hyödyntämistä hoitotyössä. Lisäksi tavoitteena on saada selville, mikä vapaaehtoistoiminnassa mukana olevia motivoi.

Tutkimusongelmat ovat seuraavat:

- 1) Mitä hyötyä vapaaehtoistoiminnasta on hoitotyössä?
- 2) Miten vapaaehtoistoimintaan suhtaudutaan vuodeosastolla?
- 3) Miten vapaaehtoistoimintaa toteutetaan osastolla?
- 4) Miten vapaaehtoistyötä voidaan kehittää vuodeosastoilla?

3 VAPAAEHTOISTOIMINTA

Tässä luvussa käsitellään vapaaehtoistyötä ja määritellään vapaaehtoistyöntekijä. Vapaaehtoistoimintaan oleellisena kuuluu motivaatio, joten se määritellään myös. Lisäksi luvussa ilmenee vapaaehtoistoiminnan periaatteita ja sitä koskevia sää-döksiä.

3.1 Vapaaehtoistyö

Vapaaehtoistyö on työtä, joka tehdään lahjana toisille. Siinä kohtaavat yksilöiden perinteiset tavat ja kaipuu, antamisen ja auttamisen arvo sekä osallisuus yhteiseen hyvään. Vapaaehtoistoiminnassa on siis keskeisintä yhteisen hyvän edistäminen ja muiden auttaminen. Vapaaehtoistyö voi olla hyvin erilaista. Siihen luokitellaan esimerkiksi talkootyöt, armeliaisuus, vapaa huoltotyö, hyväntekeväisyys, vapaaehtoistoiminta ja vapaaehtoisuus. Yhteiset piirteet näillä kaikilla on kuitenkin se, että ne ovat palkattomia ja vapaasta tahdosta tulevaa yleishyödyllistä toimintaa. Useimmiten se on kuitenkin organisoitu jonkin tahon avustuksella. Vapaaehtois-toiminnan avulla voidaan auttaa monenlaisia kohderyhmiä esim. vaikeissa elämäntilanteissa olevia nuoria ja vanhuksia. Lisäksi vapaaehtoistoimintaan liittyy erilaisten hyväntekeväisyystapahtumien järjestäminen. (Nylund & Yeung 2005, 13–15.)

Vapaaehtoistyöntekijäksi määritellään henkilö, joka toimii vapaaehtoistoiminnassa. Vapaaehtoistyöntekijän oletetaan toimivan palkatta, sen sijaan vapaaehtoistyötä voi organisoida palkattu työntekijä. Vapaaehtoisen ei tarvitse olla ammattilainen. Vapaaehtois- ja vertaistoiminta on monelle vapaaehtoistyöntekijälle luonteva osa arkea ja elämän kokemusta. Vapaaehtoistoiminta antaa vapaaehtoistyöntekijöille pysähdyspaikan erilaisissa elämäntilanteissa. Yhteisöllinen osallisuus ja ihmisten kohtaaminen tarjoavat vapaaehtoistyöntekijöiden elämään paljon. (Nylund & Yeung 2005, 15.)

Vapaaehtoistyötä on tehty pitkään vanhustenhuollossa, silti se on uusi ilmiö eikä ole laajasti käytössä hoitotyössä. Lähtökohtaisesti vanhustenhuollossa vanhusten ensisijaisia auttajia ovat omaishoitajat. Jokaisella ei kuitenkaan ole mahdollisuutta omaishoitajaan, ja näin ollen vanhus on huomattavamman paljon yksinäisempi, kuin he joilla ovat omaiset läsnä hoidossa. (Laatikainen 2011.) Vapaaehtoiset kuuluvat olennaisena osana vanhuspalvelutyöhön. Vapaaehtoisen yhteistyökumppaneita ovat avustettavat, läheiset ja ammattihenkilöstö.

Virallisesti vapaaehtoistyöntekijän rooli vuodeosastolla on olla vain läsnä. Vapaaehtoistyöntekijä ei osallistu millään tavalla hoitotyöhön, eikä ole vastuussa hoidosta. Vapaaehtoistoiminnassa on kyse niin vanhusten, vapaaehtoisten kuin henkilökunnankin välisestä yhteispelistä. Toiminnan onnistumisen kannalta on tärkeää, että yhteistyö toimii. Vapaaehtoinen toimii tehtävässä parhaan kykynsä ja taitonsa mukaan. Vapaaehtoinen noudattaa tekemiään sopimuksia, ja saamiaan ohjeita. (Laatikainen 2011.)

Vapaaehtoistoiminta on ihmisten välistä vuorovaikutusta, johon jokainen antaa oman osansa. Vapaaehtoistoiminnasta molemmat osallistujat, sekä autettava, että auttaja saavat tasapuolisesti iloa yhteisestä tekemisestä. Vapaaehtoistyöntekijöitä tulisi tukea ja rohkaista tärkeässä toiminnassa, sekä tarjota apua heille ongelmatilanteissa. Vastuu vapaaehtoisten toiminnassa on aina sillä organisaatiolla, jossa vapaaehtoinen työskentelee. Vapaaehtoisen ei tarvitse selviytyä yksin, vaan hän voi ottaa ammattihenkilöön yhteyttä vaitiolovelvollisuutta kunnioittaen. (Ikäinsti-tuutti 2013.)

3.2 Vapaaehtoistoiminnan periaatteet ja säädökset

Suomessa ei ole varsinaista lakia vapaaehtoistyöstä, kuten monissa Euroopan maissa. Vapaaehtoistyön säädökset ovat sidoksissa useisiin lakeihin, tästä syystä vapaaehtoistoimintaan liittyvät lait ovat epäselviä ja osittain puutteellisia. Vapaaehtoistoimintaa järjestävät tahot joutuvat käyttämään huomattavasti aikaa lainsäädännön selvittämiseen, josta syystä itse vapaaehtoistyön tekeminen vaikeutuu.

Mikään laki ei siis suoraan määrittele, minkälaisia tehtäviä vapaaehtoiset saavat tehdä. (Sademies & Kostainen 2014.)

Vapaaehtoistyöstä on säädetty työturvallisuuslain (738/2002) 55 §:ssä.

”Se koskee tilanteita, joissa henkilöt suorittavat työtä työpaikalla olematta työsuhteessa ja saamatta siitä vastiketta. Vapaaehtoistyön kuuluminen työturvallisuuslain piiriin edellyttää sopimusta työnantajan ja vapaaehtoistyöntekijän kesken Vapaaehtoistyöhön sovelletaan työturvallisuuslakia vain rajoitetusti. Työnantajan on huolehdittava siitä, että vapaaehtoistyöntekijän turvallisuudelle tai terveydelle aiheutu haittaa tai vaaraa. Vapaaehtoistyöntekijä on velvollinen noudattamaan työpaikan turvallisuusohjeita sekä käyttämään asianmukaisia henkilönsuojaimia ja apuvälineitä. Työnantajan velvollisuutena on huolehtia siitä, että vapaaehtoistyöntekijän turvallisuudelle ja terveydelle ei aiheudu haittaa tai vaaraa. Talkootyö ei kuulu työturvallisuuslain piiriin, ellei kyseessä ole lain tarkoittama vapaaehtoistyö.” (Työsuojeluhallinto 2013.)

Vapaaehtoistoiminnassa tärkeää on vaitiolovelvollisuus ja heitä koskevat samat vaitiolovelvollisuussäädökset, kuin palkallisia työntekijöitä. Vapaaehtoistyöntekijä kuulee esimerkiksi sairaalassa asioita, joita vapaaehtoistyöntekijä ei saa kertoa eteenpäin. Vaitiolovelvollisuutta koskevan sitoumuksen allekirjoittaminen havainnollistaa asian, sekä toiminnan järjestäjälle, että vapaaehtoisille. Vaitiolovelvollisuuden merkitystä tulee korostaa vapaaehtoisten koulutuksessa ja tehtävään perehdyttämisessä. Samalla tulee huolehtia siitä, että vaitiolovelvollisuuden alaisille vapaaehtoisille järjestetään työnohjauksellista tukea. (Kirkkohallitus 2014.)

Vapaaehtoistoiminta vaatii vapaaehtoistoimintasopimuksen. Vapaaehtoissopimus on joko suullinen tai kirjallinen, sekä se on oltava henkilökohtainen. Sopimus sisältää tehtäväkuvauksen, tavoitteet ja aikataulut. Vapaaehtoissopimus antaa vapaaehtoistyölle kuvauksen mitä toiminta sisältää. Vapaaehtoissopimuksen ei tarvitse olla virallinen paperi, vaan tärkeintä on, että asiat on sovittu selkeästi ja molemmat sopimuksen puoliskot ymmärtävät, mistä on kyse. (Karreinen, Halonen & Tennilä 2010, 16.)

3.3 Motivaatio

Motivaatio-sana tulee latinankielisestä sanasta ”movere”, joka tarkoittaa liikkumista. Sana motivaatio tarkoittaa nykypäivänä lähinnä toiminnan ärsykettä. Toiminnan ärsyke on asia joka saa ihmisiä tavoittelemaan tiettyjä asioita elämässä. (Liukkonen, Jaakkola & Kataja 2006, 11–12.)

Motivaation perustana ovat motiivit. Motiiveilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi tarpeita, haluja, viettejä, palkkioita ja rangaistuksia. Motiivit voivat olla tiedostettuja tai tiedostamattomia. Motivaatio on motiivien aikaansaama tila, joka ohjaa yksilön toimintaa elämässä ja hänen mielenkiintonsa kohteeseen. Motivaatio jaetaan sisäiseen ja ulkoiseen motivaation. (Suomen Terveysliikuntainstituutti Oy 2011.)

Sisäinen motivaatio on sisäisesti syntynyt tai yksilön käyttäytymisen syyt ovat sisäisiä. Yksilö toimii omasta tahdostaan ilman ulkopuolisia palkkioita tai pakotteita. Tällöin hän kokee iloa ja tyydytystä toiminnastaan. Sisäinen motivaatio on pitkäkestoinen ja siitä voi kehittyä pysyvä motivaation lähde. Ulkoinen motivaatio on riippuvainen ympäristöstä. Motivaatioita ohjaa ja välittää jokin muu kuin ihminen itse.

Ulkoisen motivaation lähteet ovat lähtöisin jostakin muualta kuin itse toiminnasta. Tällöin yksilö ei koe iloa toiminnasta. Toiminta pohjautuu muun muassa palkkioiden saavuttamiseen, ja palkkiot ovat yleensä lyhytkestoisia. (Suomen Terveysliikuntainstituutti Oy 2011.)

4 VANHUUS JA HOITOTYÖ

Tässä luvussa kerrotaan, mitä vanhuus on ja miten se määritellään sekä hoitotyötä ja sen toteutumisesta vuodeosastoilla.

4.1 Vanhuus

Tilastollisesti ikääntyneiksi voidaan määritellä kun ihminen täyttää 65 vuotta. Luokittelu perustuu yleiseen eläkeikään. Kuitenkin hyväksyttävää määritelmää, milloin vanhuus alkaa, ei ole suoranaisesti olemassa. Määritelmän puuttuminen johtuu siitä, että tilastollinen ikääntymiskäsitys ei ole ainoa kriteeri vanhuudessa. Ikääntymiskäsitys, joka perustuu toimintakykyyn, voidaan määritellä alkavaan vasta 75 vuoden iässä. Iällä onkin useita erilaisia merkityksiä: fysiologinen, psykologinen ja sosiaalinen ikä ovat saman ilmiön erilaisia ulottuvuuksia. (Kehitysvamma-alan verkkopalvelu 2012.)

Puhuessamme vanhuksesta käytämme yleisesti numeraalisia lukuja. Tämä helpottaa käsittämään ihmisen kokonaisuutta. Kuitenkin ikä ei kerro ihmisen ikääntymisestä paljon vaan se on harhaanjohtava numero. Monet ihmiset jotka ovat eläneet pitkän iän, ovat fyysisesti ja henkisesti nuoria. Siksi ihmistä ei voi määritellä vanhaksi iän mukaan. (Hoffmann Wold. G 1999, 4.)

Fysiologisella vanhenemisella tarkoitetaan kehon anatomisen rakenteen ja fysiologisten toimintojen muuttumista. Se voidaan myös määritellä biologisena vanhenemisena. Biologinen vanheneminen on jokaisen ihmisen perimässä, eikä sitä mitenkään voidaan muuttaa. Biologisen vanhenemiseen voidaan kuitenkin vaikuttaa elintavoilla ja elinympäristöillä. (Vallejo Medina, Vehviläinen, Haukka, Pyykkö & Kivelä 2006, 26.)

Psyykkistä vanhenemista voidaan kuvata kehittymiseksi, kypsymiseksi tai muuttumiseksi. Sillä ei tarkoiteta rappeutumista vaan se on uuteen elämään sopeutumista. Vanhentuessa ihmisen keho muuttuu entistä hitaammaksi ja se saa

aikaan surua. Tällöin ihmisen on hyväksyttävä sen että vanheneminen asettaa rajoituksia ja jostain asioista on luovutettava. Minäkuva joka vastaa kysymykseen, millainen minä olen, muuttuu vanhetessa. Työstä luopuminen, eläkkeelle jääminen ja mahdollisesti leskeksi jääminen vaikuttavat vahvasti minäkuvaan. Eläkkeelle jäämisen myötä ihmisen on etsittävä uusia keinoja itsearvostukseen ja sosiaalisiin vuorovaikutuksiin. (Vallejo Medina ym. 2006, 25–28.)

Sosiaalinen käsite vanhenemisesta on vaikeampi määritellä kun fysiologista ja psyykkistä. Sosiaalinen käsite voidaan nähdä kehikkona joka sitoo yhteen fysiologisen, psykologisen ja sosiaalisen vanhenemisen. Käsitteessä tarkastellaan vanhenemista ikääntyvän ihmisen, hänen ympäristönsä ja yhteisön välisiä suhteita ja muutoksia. Muutokset voivat tarkoittaa esimerkiksi toimintakyvyn heikentymistä, leskeksi jääntiä, lasten kotoa pois muuttamista ja läheisten kuoleminen. Yhteiskuntamme on luonut tietynlaiset normit siitä millainen ihminen on vanhana, jotka sitten ohjaavat ihmisten käsityksiä. Normeihin pystyy vaikuttaman omalla käytöksellä, mutta jos muiden asenne leimaa vanhaa ihmistä kykenemättömäksi ja heikoksi, vanhan ihmisen oman yrittämisen halu voi lannistua. Tämä voi synnyttää noidankehän, jolloin selviytymistaidot voivat kadota. (Valejo Medina ym. 2006, 29–31.)

Vanhusten laitoshoitoon kuuluvat kunnalliskodit sekä vanhainkodit. Kun vanhus ei pärjää enää kotona, eikä kotihoito ole vaihtoehtona, on vanhuksen siirryttävä hoitolaitokseen. Hoitolaitokseen joutuminen on stressaava elämäntapahtuma, johon vaikuttavat ympäristön vieraus, erkaantuminen perheestä ja ystävistä, yksityisyyden suojan menettäminen ja kipu. (Laitinen-Junkkari, Isola, Rissanen & Hirvonen 1999, 49.)

Joissakin tutkimuksissa on ilmennyt, että vanhukset viettävät laitoksessa suurimman osan ajastaan tekemättä mitään. Tutkimuksissa on myös ilmennyt, että vanhukset ovat laitoksessa ollessaan menettäneet mielenkiintonsa ympäristöönsä

kohtaan. Suurimman osan ajasta he vain makaavat ja tuijottaen odottavat, että jotain virikettä tapahtuisi. (Laitinen- Junkkari ym. 1999, 50.) Tähän on yksinkertainen syy. Hoitajilla on liian kiire, eikä heillä jää vanhuksille riittävästi aikaa varsinaisen virikkeiden järjestämiseen, kuten keskusteluun ja ulkoiluun. Näihin seikkoihin pyritään kiinnittämään huomiota erilaisissa laatuoppaissaakin, mutta kuntien talouden kireys jarruttaa kehitystä. (Vallejo Medina ym. 2006, 47.)

4.2 Hoitotyö

Hoitotyön tavoitteena on ihmisen terveyden edistäminen sekä terveydentilan palauttaminen ja säilyttäminen. Hoitotyön toimintojen tulee perustua tutkittuun tietoon, käytäntöihin ja kokemukseen. (Eriksson, Isola, Kyngäs, Leino-Kilpi, Lindström, Paavilainen, Pietilä, Salanterä, Vehviläinen-Julkunen, Åstedt-Kurki 2012, 4, 32.)

Hoitotyö voidaan jakaa kahteen osaan: professionaalisuuteen perustuvaan hoitotyöhön ja hoitotyöhön inhimillisenä tapahtumana. Professionaalisuuteen perustuvassa hoitotyössä korostetaan ammatillisia arvoja muun muassa pätevyyttä, tietoa ja taitoa, kyvykkyyttä, asiakkaan tarpeiden huomioimista sekä niiden täyttämistä oikein valituilla auttamismenetelmillä. Hoitotyön inhimillisenä tapahtumana määritelmät ja perusteet painottuvat ihmisen ainutlaatuisuuteen, kohtaamisen ainutkeraisuuteen, inhimillisyyteen ja potilaslähtöisyyteen. Ilman näitä hoitotyö ei olisi mahdollista toteuttaa. (Haho 2006, 25–26.) Hoitotyötä toteutetaan laadun, eettisyyden ja potilaiden tasa-arvoisen hoidon saavuttamiseksi käyttäen tutkittuun tietoon perustuvia menetelmiä. (Ahonen, Blek-Vehkaluoto, Ekola, Partamies, Sulo-saari & Uski-Tallqvist 2012, 16.)

Terveyspolitiikka ohjaa yhteiskuntamme terveydenhuoltoa. Hoitotyön ydintoiminnot ovat rakenteeltaan samanlaisia, vaikka toimintaympäristöt muuttuvat. (Ahonen ym. 2012, 33.)

Hoitotyössä hoitajia kuormittavat työajat, vuorotyö sekä hoitajien liian vähäinen määrä suhteessa potilasmäärään ja hoidon tarpeeseen. Potilaiden virikkeiden järjestämiseen tarvittaisiin ulkopuolinen taho. Jos työ on alun perin suunniteltu liian niukoin voimavaroin, kuluttaa se työntekijät loppuun nopeasti jolloin myös tuotavuus laskee. (Anttila, Hirvelä, Jaatinen, Polviander & Puska 2009, 75.)

5 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Aiemmin on tutkittu yleisesti ihmisten motivaatiota lähteä vapaaehtoistoimintaan. Esille on noussut; halu auttaa, toiminnan sosiaalisuus, oman osaamisen hyödyntäminen sekä mahdollisuus kokea olevansa avuksi. Kun vapaaehtoiset löytävät toiminnasta itselleen hyödyllisiä ja innostavia toimintamahdollisuuksia, ovat he toimintaan sitoutuneempia. (Karreinen, Halonen & Tennilä 2010, 34.)

Räihä, Äyräväinen, Rantakokko, Lyyra ja Rantanen (2012) ovat tutkimuksessaan tutkineet vapaaehtoistoiminnan mielekkyyttä. Tutkimusta varten rekrytoitiin ja koulutettiin vapaaehtoistyöntekijöitä kolme päiväisessä koulutuksessa. Tutkimukseen osallistujat toimivat vapaaehtoistyöntekijöinä, ja kirjoittivat siltä ajalta päiväkirjaa. Tutkimuksessa vapaaehtoistyöntekijät kuvasivat toiminnasta itselleen seuranneita myönteisiä vaikutuksia joita oli esimerkiksi: avustettavan ikääntyneen henkilön elämänasenteesta oppiminen.

Vapaaehtoistyöhön osallistuminen mahdollistaa toiminnallisia tilanteita, jotka tuottavat mielekkyyden kokemisen hetkiä vapaaehtoistyöntekijälle. Vanhusten avustettavien henkilöiden avun tarve näyttäytyi aineistossa tekijänä, joka asetti toiminnalle sen arvon ja tarkoituksen, mutta synnytti vapaaehtoistyöntekijälle kokemuksellisesti haastavia tunteita ja hetkiä. Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että vapaaehtoistyö voi olla mielekästä, vaikka siihen liittyisi haasteellisina koettuja tilanteita ja erityisesti silloin, jos vapaaehtoistyöntekijällä on mahdollisuus saada ammattitaitoista ohjausta. (Räihä, Äyräväinen, Rantakokko, Lyyra & Rantanen 2012, 26.)

Anne Hartikainen (2009) on tehnyt tutkimuksen vapaaehtoistoiminnasta vuodeosastolla. Tutkimuksessa selvitettiin vanhusten ja vapaaehtoistenvälistä kohtaamista terveyskeskuksen pitkäaikaishoidon vuodeosastolla. Tutkimuksessa perehdyttiin vapaaehtoisuuden toteutukseen osastolla sekä vapaaehtoisuuden merkitystä vanhuksille ja vapaaehtoisille. Tutkimustuloksista ilmeni vapaaehtoistyön onnistumiseen edellyttäviä asioita, joita olivat: vanhusten, vapaaehtoisten ja hoitohenki-

lökunnan keskinäinen luottamus, selkeät sopimukset ja vapaaehtoisten työnohjaus ja säännölliset tapaamiset. Toimintaan olennaisena osana liittyi osallisuus, tekeminen, luottamus ja läsnäolo.

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimus toteutettiin laadullisena eli kvalitatiivisena tutkimuksena. Laadullinen tutkimus kohdistuu ihmisen kokemusmaailmaan, ja sen kohteena on yleensä ihminen ja hänen ympäristönsä sekä ihmisten välinen vuorovaikutus. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastolliseen tietoon. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on kuvata jotain tiettyä ilmiötä tai tapahtumaa, sekä ymmärtää tiettyä toimintaa. Tästä syystä laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että henkilöt, joilta tieto kerätään tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon tai heillä on omakohontaista kokemusta asiasta. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 65.)

6.1 Tutkimuksen kohderyhmä

Kohderyhmän valinnan rajaaminen oli yksinkertaista. Vaasan alueella vanhusten vuodeosastoon kohdistuvaa vapaaehtoistoimintaa tapahtuu vain yhdellä vuodeosastolla ja ainoastaan yksi vapaaehtoisjärjestö osallistuu toimintaan. Näiden faktojen perusteella valinta tapahtui.

Tutkimuksen kohderyhmäksi valittiin Vaasan kaupungin sairaalan osaston hoitohenkilökunta, jolla vapaaehtoistoimintaa järjestetään ja Vaasassa vuodeosastoilla toimivat vapaaehtoistyöntekijät. Haastatteluihin osallistui hoitohenkilökunnasta viisi hoitajaa ja vapaaehtoistyöntekijöistä seitsemän.

6.2 Aineistonkeruu

Aineistonkeruumenetelmäksi valittiin avoin haastattelu. Avoin haastattelu luo vapautta ja syvyyttä aineistoon. Avoimessa haastattelussa haastattelijat ja haastateltavat käyvät avointa keskustelua, jossa voidaan esittää tarkentavia kysymyksiä. Avoimessa haastattelussa haastattelijat selvittelee haastateltavan ajatuksia, mielipiteitä, tunteita ja käsityksiä. Haastattelut voidaan toteuttaa yksilö-, pari- ja ryhmähaastatteluina. (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2004, 198–199.)

Ensimmäiset haastattelut tapahtuivat osastolla, jossa vapaaehtoistoimintaa toteutetaan. Kohderyhmä oli osastolla työskentelevä hoitohenkilökunta. Tutkimukseen osallistui viisi osaston työntekijää, jotka osastohoitaja oli valinnut. Ennen haastattelujen toteuttamista osastolle oli lähetetty haastattelurunko (LIITE 2), jonka pohjalta haastattelu tapahtui.

Haastattelu toteutui osaston tiloissa syyskuun 2014 aikana yksilöhaastatteluna. Haastattelu jakautui kahteen päivään. Ensimmäiseen haastattelupäivään osallistui kaksi henkilöä, ja toisena haastattelupäivään osallistui kolme henkilöä. Haastattelut suoritettiin osaston henkilökunnan työaikana. Haastattelujen kesto oli noin 5-10 min.

Kaikki haastattelut nauhoitettiin. Ennen haastattelujen aloittamista tekijän kertoivat tutkimuksen taustoja, luovuttivat haastateltaville saatekirjeen (LIITE 3) ja pyysivät kirjallisen suostumuksen osallistumisesta tutkimukseen hoitohenkilökunnalta. Haastateltaville kerrottiin myös, että he pysyisivät anonyymeinä koko tutkimuksen ajan.

Toinen haastattelu, joka tehtiin vapaaehtoistyöntekijöille, suoritettiin yhden päivän aikana lokakuun lopulla. Haastattelun osallistui seitsemän ihmistä, ja se suoritettiin Vaasan kaupunginsairaalan tiloissa. Ennen haastattelun alkua jokaiselle haastateltavalle luovutettiin saatekirje (LIITE 3) ja pyydettiin kirjallista suostumusta. Vapaaehtoisia ei haastateltu yksittäin, vain he vastasivat kysymyksiin yhtenä ryhmänä. Haastattelut nauhoitettiin.

6.3 Tutkimuksen aineiston analyysi

Analyysimenetelmäksi valittiin sisällönanalyysi. Sisällönanalyysiä on perusanalyysimenetelmä, jolla pystytään analysoimaan kuultua, nähtyä ja kirjoitettua aineistoa. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 165.)

Sisällönanalyysi voidaan jakaa induktiivisen tai deduktiiviseen. Induktiivinen on aineistolähtöinen analyysi menetelmä. Sen pohjana on kerätty aineisto ja yleensä

asiasta ei juuri ole alkuperäistä tietoa tai se on hajanaista. Deduktiivinen on teorialähtöistä analyysii. Siinä lähtökohtana ovat teoria tai teoreettiset käsitteet, joita tarkastellaan käytännössä. (Kankkunen ym. 2013, 167.)

Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella eli aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Aineiston analysointi alkoi auki kirjoittamalla eli litteroimalla nauhoitetut haastattelut sanatarkasti tietokoneelle. Tämän vaiheen jälkeen materiaali luettiin monta kerta läpi ja aineiston sisältöön perehdyttiin. Aineistomateriaaleja oli kaksi, sillä haastattelujakin oli kaksi, näin ollen materiaalit analysoitiin erillään. Molemmat aineistot jaettiin teemojen mukaan, eli tässä tapauksessa kysymysten perusteella. Teemat esitellään tuloksissa. Aineiston esille tuonnissa käytettiin suoria lainauksia, sekä poistettiin materiaalista turhat ja tekijöiden mielestä epäolennaiset asiat pois. Molempien aineistojen tulosten raportoinnin jälkeen, tekijät vertailivat vastauksia ja kirjoittivat yhteenvedon tuloksista.

7 TULOKSET

Tässä opinnäytetyössä vapaaehtoistyöntekijöiden ja osaston hoitohenkilökunnan haastatteluiden vastaukset tuodaan esille erikseen, jonka jälkeen on pohdittu vastausten yhteneväisyyttä. Haastattelukysymykset jaettiin teemoiksi molempien vastaaja ryhmien kohdalla. Teemat on otsikoitu vapaaehtoistyöntekijöille sekä hoitohenkilökunnalle samalla tavalla.

7.1 Vapaaehtoistyöntekijöiden vastaukset

Ensin tuloksista ilmenee vapaaehtoistyöntekijöiden vastaukset. Teemat käsittelevät vapaaehtoistyöntekijöiden syitä toimintaan hakeutumisessa, vapaaehtoistyöntekijän roolia sekä vapaaehtoistoiminnan merkitystä potilaiden sekä vapaaehtoisten kokemana. Lisäksi tuloksista ilmenee vapaaehtoistoiminnan riittävydestä ja kehittämideoita.

7.1.1 Syyt vapaaehtoistoimintaan hakeutumisessa

Suurin motivaatio vapaaehtoistyöntekijöillä toimintaan ryhtymisessä oli omakohdaiset kokemukset. Monilla oli ollut joko puoliso, vanhemmat tai ystäviä laitoshoidossa, ja heidän kuoltuaan he ovat kokeneet halun auttaa yksinäisiä vanhuksia ja sen perusteella hakeutunut toimintaan mukaan.

”Kun pystyy välittään iloa toiselle, pystyy nauttimaan itsekin.”

”Se liittyy ihan olennaisesti meidän yhdistyksen toimintaan, tämä on eläkeläisten yhdistys. Pidämme huolen myös vanhemmista eläkeläisistä, jotka ovat täällä sairaalassa ja pyrimme käymään kun on mahdollista katso-massa heitä täällä ja kuljettamassa”

7.1.2 Vapaaehtoistyöntekijöiden rooli

Haastateltavat kertoivat kokevansa roolinsa osastolla auttavaksi ja hyödylliseksi. Heidän mielestä he antoivat potilaille monipuolisempaa tekemistä ja virikkeitä

osaston arkeen. Haastateltavat kertoivat että heidän työkuva osastolla käydessä on potilaiden vieminen erilaisiin tapahtumiin sekä konsertteihin, lukeminen ja keskusteleminen. Muutamana kesänä vapaaehtoistyöntekijät ovat järjestäneet kesäjuhlat, joka toteutetaan Vaasan kaupunginsairaalan alueella. Silloin sinne viedään kaikki osaston potilaat, ja myös muilta osastoilta saapuu henkilökuntaa ja potilaita. Vapaaehtoistyöntekijät mainitsivat oman yhdistyksensä sisällä toimivista kerhoista, kuten askartelukerhosta. Askartelukerhossa he neulovat esimerkiksi osaston potilaille hartialämmittimiä.

”Kuljetamme niitä, jotka eivät itse pääse juhlasaliin tapahtumiin tai jonnekin muualle, me ollaan sitten ne jalat ”

7.1.3 Vapaaehtoistoiminta potilaan kokemana vapaaehtoisten mielestä

Haastateltavien mukaan potilaiden arki on hyvin laitosmaista. He kokivat tuovansa arkeen vaihtelua ja heidän mielestä kiitollisuus näkyy potilaiden kasvoista. Vapaaehtoisten mielestä potilaat kokevat toiminnan hyvänä ja nautinnollisena, jolloin se myös heijastuu heihin.

”Ilmeisesti ovat kiitollisia, se kiitollisuus heijastaa”

”Se on kovin laitosmaista arkipäivä heillä, tämä toiminta poikkeaa tavallisesta arjesta”

7.1.4 Vapaaehtoistoiminta vapaaehtoistyöntekijöiden kokemana

Haastateltavat kokivat, että vapaaehtoistoiminta ottaa jonkin verran, mutta se antaa paljon tilalle. Kuitenkaan kukaan ei kokenut osastolla vierailuja raskaina. Moni haastateltavista ymmärsi sairaaloiden nykytilanteen henkilökunnan riittävyydestä virikkeiden järjestämiseen. Jokainen koki, ettei hoitajilla ole riittävästi aikaa potilaille, ja tässä kohtaa heidän mielestään oli tärkeää, että he astuivat kuvioihin avuksi.

”Se ottaa jonkun verran, mutta se antaa paljon”

”Henkilökunnalla ei ole aikaa kuljettamiseen, eikä lukemiseen. Eli se on meidän osuus”

7.1.5 Vapaaehtoistoiminnan riittävyys vastaajien kokemana

Jokaisen haastateltavan mukaan vapaaehtoistoimintaa ei ole tarpeeksi, ei kyseisellä osastolla eikä koko sairaalassa. Tilanteet muuttuvat, kun vanhuksia pyritään pitämään kotihoidossa enemmän, mutta silti tämänlaista toimintaa tarvittaisiin vastaajien mielestä enemmän. Vapaaehtoistyöntekijöillä on selkeä kuva ihmisestä, he näkevät ihmisen kokonaisvaltaisena ja tiedostavat, että ihmisillä on monenlaisia tarpeita. Potilaiden pitäisi saada loppuun saakka arvokas kohtelu, ja vanhuk-
sia pitäisi kohdella ihmisinä, eikä kohteina. Tähän on olemassa heidän mielestään ratkaisu, joka on antaa enemmän aikaa vanhuksille ja kuunnella heidän tarpeitaan.

”Saisi olla enemmän”

”Kaiken kaikkiaan toimintaa ei ole talossa riittävästi”

”Yhteiskunnassa pitää kiinnittää huomio siihen, että vanhukset eivät ole rasite”

”Pitää kohdella ihmisinä, eikä kohteina, yksilöinä.”

7.1.6 Toiminnan kehittäminen

Jokainen haasteltava kertoo rajallisista resursseista. Vapaaehtoistyöntekijät olisivat halukkaita laajentamaan toimintaa, toiminnan laajentaminen vaatisi kuitenkin paljon myös muilta tahoilta. He eivät vieraile muilla osastoilla, sillä vapaaehtoisia on rajallinen määrä ja heillä on yhdistyksen kesken muutakin toimintaa. Heidän käyntinsä vaativat myös henkilökunnan panostusta, he kuitenkin päättävät, ketkä potilaat ovat kuntonsa vuoksi valmiita lähtemään tapahtumiin ja pukevut heidät valmiiksi.

”Osaston henkilökunta on alkanut ymmärtää vapaaehtoisen tärkeyden”

7.2 Hoitohenkilökunnan vastaukset

Seuraavaksi käsitellään hoitohenkilökunnan mielipiteitä ja vastauksia vapaaehtoistoiminnasta heidän näkökulmastaan ja heidän näkemyksiään potilaiden suhtautumisesta vapaaehtoistoimintaan. Lisäksi hoitohenkilökunta kertoo vapaaehtoistoiminnan riittävästä osastolla ja ideoita toiminnan kehittämiseen.

7.2.1 Vapaaehtoistyöntekijöiden rooli osastolla

Haastatellut hoitajat kokivat, että vapaaehtoiset ovat innostuneita, kohteliaita ja tärkeimpänä ymmärtävät potilaan tavoitteet ja tarpeen virkistäytymiselle. Hoitajat näkevät, että vapaaehtoiset seurustelevat, ulkoiluttavat, keskustelevat asioista, lukevat päivän lehtiä ja vievät erilaisiin tapahtumiin. Osan haastateltavien mielestä potilaille on tärkeää myös se, että he näkevät muita ihmisiä, kuin hoitajan asuissa olevia, ne tuovat arkeen vaihtelua. Suurin rooli jokaisen haastateltavan mielestä oli vieminen erilaisiin tapahtumiin. Kesäisin järjestetään iso juhla, jolloin vapaaehtoisista on suuri apu.

”Potilaat piristyvät heti, kun näkevät muitakin, kuin hoitajan asuissa olevia”

”Ne tuo aina uutta iloa arkeen ja tähän sairaalatyöhön.”

”Ajatonta virkistäytymistä”

”Puhuvat vanhoista asioista ja tulevista ja milloin mistäkin”

”Hoitajilla ei todellakaan ole riittävästi aikaa ulkoiluttamiseen”

7.2.2 Vapaaehtoistoiminta potilaiden kokemana hoitohenkilökunnan mielestä

Hoitajat keskustelevat potilaiden kanssa, jos aikaa on. Vapaaehtoiset pystyvät keskustelemaan potilaiden kanssa syvällisemmin. Jokaisen haastateltavan mielestä potilaat kokevat toiminnan hyvänä, vaikka muistisairauksien vuoksi, eivät vält-

tämättä hetken kuluttua muistakaan vapaaehtoisten vierailua. Osa haasteltavista kertoi, että jotkin potilaat kuitenkin muistavat ja kertovat käyntien jälkeen hoitajille käynnistä, kuten esimerkiksi laulamisesta. Yksi haastateltavista koki, ettei pysty kertomaan, miten potilaat kokevat, mutta ilmeestä sen näkee. Suurin osa haastateltavista toi esille vapaaehtoistyön positiivisia vaikutuksia potilaiden mielialaan ja vapaaehtoistyöntekijöiden käyntien jälkeen osastolla vallitsevaan ilmapiiriin.

”Kyllä he nauttivat, kun joku muu piristää heidän päiväänsä”

”Minusta tuntuu, että on vain positiivisia kokemuksia”

”Kyllä uskon, ettei kukaan ole hanttiin pannut”

”Sen näkee, että he ilostuvat, he hymyilevät”

7.2.3 Vapaaehtoistoiminta hoitajien kokemana

Osasto jossa vapaaehtoiset käyvät, on intervalliosasto, joka tarkoittaa, että potilaat ovat 2 viikkoa osastolla ja 2 viikkoa kotona. Osastolla on myös muutama pitkäis-aikaispotilas. Intervallipotilailla ei ole välttämättä lainkaan kotona virikkeitä, joten saattaa olla että ainoat virikkeet tapahtuvat osastolla. Jokainen hoitaja koki, että vapaaehtoistoiminta on tarpeen, varsinkin vanhusten kannalta. Vapaaehtoistyöntekijät ovat itse elämää kokeneita ihmisiä, ja sitä myöten osaa suhtautua vanhuksiin oikealla asenteella ja potilaita kohtaan kuuluvalla arvokkuudella. Haastateltavat toivat esille hyvänä myös, että vapaaehtoiset eivät pelkästään kuljeta potilaita tapahtumiin, vaan ovat läsnä heille. Tärkeänä koettiin, että vapaaehtoiset saattavat olla ainoat vieraat ja ulkopuoliset, joita potilaiden luona käy. Toiminta on nyt jo aika monipuolista, mutta saisi olla vieläkin vaihtelevampaa.

Haasteltavat kokevat vapaaehtoistoiminnan helpottavan omaa työtään, ainakin siltä osin, että ennen hoitajat veivät potilaat konsertteihin, jos he eivät ehtineet viedä, niin sitten ei menty. Hoitajien pitää kuitenkin laittaa potilaat valmiiksi,

koska vapaaehtoiset eivät voi sitä tehdä. Kenenkään vastaajan mielestä se ei ole kuitenkaan rasite.

”Saattaa olla, että ainoat virikkeet potilaille tapahtuvat täällä osastolla”

”Nämä eläkeläiset ovat kanssa elämää kokeneita ihmisiä, ne osaavat suhtautua näihin vanhuksiin”

”Pitää katsoa, ketä lähtee toimintaa mukaan, mutta ei se meille rasite ole”

”Se on iloinen asia, että ulkopuolelta taloa viitsii tulla ihmisiä ilahduttamaan”

7.2.4 Vapaaehtoistoiminnan riittävyys

Jokainen haastateltava koki, että toimintaa on liian vähän. Sopivaksi määräksi määriteltiin viikoittain. Hoitajien mielestä potilaiden aika käy pitkäksi vain huoneessa yksinään oltaessa, vapaaehtoistoiminta tuo arkeen piristystä. Haastateltavat ymmärtävät, että vapaaehtoisilla on paljon muutakin toimintaa, ja ei tämän takia ehdi tulemaan niin usein kun tarve vaatisi tai olemaan paikalla niin kauan. Tähän täytyisi löytyä ratkaisu, ja se voisi tulla muultakin taholta.

”Saisi olla enemmän”

”Itse näen muutoksen potilaassa virike toiminnan jälkeen”

”Ei joka päivä tarvitsi olla, viikoittain kuitenkin”

”Kesäviikot on vilkkaampaa aikaa”

7.2.5 Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen

Vastaajat kokivat, että musiikki on tärkeä ilonlähde vanhuksille. Aina ei tarvitsisi viedä potilaita jonnekin, vaan voi tuoda musiikkia heidän luokseen. Vapaaehtoistoimintaa järjestävät tahot voisivat yhdistää toimintaansa. Läsnäolo on kuitenkin

tärkein, kunhan sitä tapahtuisi tarpeeksi. Retket yms. olisi hyvä ekstra, mutta nekin pitää miettiä potilaan kunnon mukaan. Enemmän myös voisi olla perehdytystä vapaaehtoisille. Esille nousi myös yhteistyö.

”Jos olisi mahdollisuus saada vähän vaihtelevammin, että olisi kuitenkin semmoinen jatkuva”

”Yhteistyötä on jonkin verran”

”Musiikista ne tykkää”

8 POHDINTA

Tässä luvussa tarkastellaan tuloksia ja vertaillaan vastauksia. Lisäksi tämä luku käsittelee tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta, johtopäätöksiä ja jatkotutkimusideoita sekä minkälainen opinnäytetyö oli prosessina

8.1 Tulosten tarkastelu

Vertaillessa vapaaehtoisten ja hoitotyöntekijöiden vastauksia ilmeni molempien yhtenäiset näkemykset vapaaehtoistoiminnasta.

Vapaaehtoistyö nähdään tärkeänä ja merkityksellisenä työnä osastolla. Haastatellut kokivat toiminnan potilaiden kannalta erittäin tärkeäksi. Suurena osana esille nousi vanhusten yksinäisyys, ja siihen puuttuminen vapaaehtoisten avulla. Vapaaehtoisen vierailujen jälkeen osastolla vallitsee hyvä ilmapiiri ja potilaat ovat tyytyväisiä, kun ovat saaneet keskustella elämän asioista joillekin. Toisena osana haastatellut kertoivat, että potilaat ovat tyytyväisiä, kun näkevät muitakin ihmisiä, kuin henkilökuntaa.

Vapaaehtoistyöntekijöiden määrä vierailujen aikana vaihteli ja toimintamuotoja oli erilaisia, kuitenkin suurin osa vastaajista piti kaikkia toimintamuotoja hyödyllisinä ja tärkeinä riippuen potilaan tilanteesta.

Vapaaehtoistyöntekijät eivät kokeneet toimintaa raskaaksi eivätkä hoitajat toimintaa heille rasitteeksi. Vapaaehtoistyö nähdään helpottavan joiltakin osin hoitohenkilökunnan työtä. Hoitotyön toimintoihin vapaaehtoiset eivät osallistu. Hoitohenkilökunnalla ei ole niinkään aikaa keskustella potilaiden kanssa syvällisemmin, ja järjestää virikkeitä. Tähän toimintaan vapaaehtoiset ovat suuri apu. Lisäksi kuljetaminen eri tapahtumiin on aikalailla vapaaehtoisten vastuulla.

Vapaaehtoistoiminta on sosiaalista toimintaa ja vuorovaikutusta toisen ihmisen kanssa. Yhteistyötä täytyy tehdä osaston henkilökunnan ja vapaaehtoisten välillä. Hoitajat päättävät ketkä potilaat ovat kunnoltaan siinä kunnossa, että voivat lähteä

tapahtumiin ja pukevat potilaat valmiiksi. Osasto kertoo vapaaehtoisille, kun heillä on tulossa tapahtumia ja milloin sopisi osastolle tulla, aina kuitenkin tiedon kulku ei toimi ja voi olla pitkäkin katkos osastolla käymisessä.

Kaikki haastatellut kokivat, että toiminta ei ole riittävää. Toiminta on melkein jokaisen haastateltavan mielestä kuitenkin jo monipuolista, mutta käyntejä on liian vähän. Käyntejä saisi olla useammin, jos se vain olisi mahdollista.

Osastolla on paljon muistisairaita potilaita, jotka eivät välttämättä muista vapaaehtoisten käyntiä. Tällä ei kuitenkaan ole merkitystä, sillä sen hetkinen ilo riittää jokaisen mielestä. Vapaaehtoiset ovat hyvin perehtyneet työnkuvaansa ja tiedostavat työn tärkeyden, sekä kohtelevat potilaita heidän ansaitsemalla tavallaan. Tästä hoitajat olivat kiitollisia, mutta kuitenkin voisi vapaaehtoisia perehdyttää lisää.

8.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksentekoon sisältyy monia eettisiä kysymyksiä, jotka tutkijan on huomioitava. Tiedon keruuseen ja julkistamiseen sisältyvät tutkimuseettiset periaatteet ovat yleisesti hyväksytyjä. Periaatteiden tietäminen ja niiden mukaan toimiminen on jokaisen yksittäisen tutkijan vastuulla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara. 2007, 23.) Tutkimuksen tärkeimpänä eettisenä asiana tulee olla ihmisarvon kunnioittaminen. Tutkimuksen tekeminen ei saa loukata ihmisarvoa yleisesti eikä kenenkään ihmisen tai ihmisryhmän moraalista arvoa. (Kankkunen ym. 2013, 212.)

Ihmisten itsemääräämisoikeutta pyritään kunnioittamaan antamalla ihmisille oikeus päättää haluavatko he osallistua tutkimukseen sekä millaista tietoa heille annetaan ja mitä riskejä mahdollinen osallistuminen sisältää. Tutkijan on vältettävä epärehellisyyttä tutkimuksen kaikissa vaiheissa. Tutkijan on tarkasteltava riskejä, joita voi koitua tutkimushenkilöille prosessin aikana tai sen jälkeen. (Hirsjärvi ym. 2007, 25.)

Tutkimus kohdistui ihmisiin, ja heidän näkemyksiinsä sekä kokemuksiin. Erityisen tärkeänä tässä oli, että jokaiselta tutkimukseen osallistujalta oli suostumus

haastatteluun osallistumisesta, jokaisella oli mahdollisuus vetäytyä tutkimuksesta. Jokaiselle tutkimuksen haastattelu osioon osallistuvalle annettiin saatekirje, jonka he saivat lukea ennen haastatteluun osallistumista.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta selventää tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteutumisesta, tämä koskee tutkimuksen kaikkia vaiheita. Aineistoin tuottamisen olosuhteet on kerrottava selkeästi. (Hirsjärvi ym. 2004, 217.) Haastattelut toteutettiin kohderyhmien tiloissa. Tiloina toimi rauhallinen paikka, jossa oli vain haastattelijat ja haastateltavat. Haastatteluihin osallistuminen oli vapaaehtoista. Haastattelu nauhoitettiin, ja tästä kerrottiin jokaiselle osallistujalle. Nauhurin toimivuus testattiin ennen haastatteluja, ja ne tyhjennettiin haastatteluiden välissä.

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuudesta voidaan aina esittää kysymyksiä. Koska kyseessä on avovastauksia tuottava haastattelu, voi tutkija helposti tuoda oman näkemyksensä vastauksiin ja analysointiin. Tutkimuksen luotettavuutta nostaa se, mikäli tutkija pystyy koko analyysin ajan säilyttämään tutkittavan asian eikä lähde tulkitsemaan sitä. (Kankkunen ym. 2013, 196.)

Tutkimus on raportoitu luotettavasti. Tutkimuksessa ei ole käytetty plagiointia, eikä tuloksia ole vähätelty tai muunneltu. Aineiston keräämisessä huomioitiin anonymiteetin takaaminen, luottamuksellisuus ja aineiston tallentaminen asianmukaisesti. Analysointivaihe on toteutettu rehellisesti ja käytetty paljon suoria lainauksia, jotta haastatteluissa tuli ilmi oikea tieto, mikä vastauksista nousi esille.

Tutkimuksen toteutukseen on anottu lupa Vaasan kaupungin sairaalalta sekä Sosiaali- ja terveysvirastolta. Tutkimuslupaa anoessa kävi ilmi tutkimuksen tarkoitus, osallistujat, menetelmät sekä aikataulu.

8.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusideat

Tässä tutkimuksessa oli tarkoitus selvittää vapaaehtoistyöntekijöiden ja hoitohenkilökunnan mielipiteitä toiminnasta. Millaisena molemmat tahot näkevät toiminnan itsensä ja potilaiden kannalta, sekä onko toiminta riittävää?

Tuloksista kävi ilmi selkeästi, että toiminta on molempien osapuolten mielestä tärkeää ja toimintaa on ehdottomasti jatkettava. Kehitysideoita tuli toiminnan lisäämiseen ja toiminnan laajentamiseen. Vaasan kokoisessa kaupungissa pitäisi olla mahdollisuuksia enemmän tukea tämänkaltaista arvokasta toimintaa.

Suurin osa vapaaehtoisina toimivista henkilöistä on eläkeläisiä ja naisia, toimintaa tarvittaisiin lisää vapaaehtoistyöntekijöitä ja erityisesti miehistä on pulaa. Näin olisi mahdollisuuksia lisätä toimintaa muillekin osastoille.

Tutkimusten tulosten perusteella vapaaehtoistoiminta vuodeosastoilla on hyödyllistä. Jatkotutkimusideana voisi tutkia osastojen vapaaehtoistoiminnasta hoitohenkilökunnan mielipiteitä, jossa ei vieraile vapaaehtoistyöntekijöitä. Tutkimuksessa voisi selvittää heidän suhtautumista vapaaehtoistoimintaan ja kokevatko he vapaaehtoistoiminnan tarpeelliseksi. Lisäksi vapaaehtoistyöntekijät, jotka ei tee vapaaehtoistoimintaa vanhusten parissa, millä heitä saataisiin innostumaan toiminnasta ja mitä perehdytystä vuodeosastoille meno vaatisi.

8.4 Opinnäytetyö prosessina

Tutkimusprosessi oli haastava, ja aloitus oli hankalaa. Eniten ongelmia tutkimuksen teossa ilmeni aikataulujen kanssa. Opinnäytetyön tekijät suorittavat harjoitteita opinnäytetyön tekemisen ohella, joten yhteisen ajan löytäminen työn tekoon oli haastavaa. Opinnäytetyön parityöskentely kuitenkin sujui hyvin, sillä tekijät ovat jo koulutuksen alusta asti työskennelleet yhdessä, ja näin ollen löysivät hyvän tavan tuottaa tutkimusta yhdessä.

Tutkimuksen tekeminen oli kuitenkin mielekästä. Aiheen valintaan oltiin tyytyväisiä. Molemmille työntekijöille vapaaehtoistoiminta vuodeosastoilla oli kovin vierasta, jonka takia tutkimuksen teko koettiin mielekkääksi ja kiinnostus tutkia aihetta pysyi koko prosessin ajan.

Tutkimusprosessissa saatiin vastaukset tutkimuskysymyksiin ja ongelmiin. Vaikka tutkimuksen kohderyhmä oli pieni, uskottiin silti, että siitä voi olla hyötyä myös muillekin tahoille kuin työntekijöille. Tutkimusprosessin aikana saatiin paljon uutta ja hyödyllistä tietoa vapaaehtoistoiminnasta ja sen merkityksestä. Toivotaan, että tutkimuksen avulla vapaaehtoistoimintaa arvostettaisiin ja hyödynnettäisiin enemmän.

Työntekijät toivovat, että tämän tutkimuksen avulla vapaaehtoistyötä laajennettaisiin muillekin sairaalan osastoille.

LÄHTEET

- Ahonen, O., Blek-Vehkaluoto, M., Ekola, S., Partamies, S., Sulosaari, V. & Uski-Tallqvist, T. 2012. Kliininen hoitotyö sisätauteja, kirurgisia sairauksia ja syöpätauteja sairastavan hoito. Helsinki. Sanoma Pro.
- Anttila, K., Hirvelä, M., Jaatinen, T., Polviander M. & Puska, E-L. 2009. Sairaanhoido ja huolenpito. Helsinki. WSOY.
- Eriksson, K., Isola, A., Kyngäs, H., Leino-Kilpi, H., Lindström, U., Paavilainen, E., Pietilä, A-M., Salanterä, S., Vehviläinen-Julkunen, K. & Åstedt- Kurki, P. 2012. Hoitotiede. Helsinki. Sanoma Pro Oy.
- Haho, A. 2006. Hoitamisen olemus, Hoitotyön historiasta, teoriasta ja tulkinnasta hoitamisesta kuvaaviin teoreettisiin väittämiin. Viitattu 21.4.2014
<http://herkules oulu.fi/isbn9514282590/isbn9514282590.pdf>
- Hartikainen, A. 2009. Vapaaehtoiset vuodeosastolla, etnografinen tutkimus vapaaehtoisten ja vanhusten kohtaamisesta. Väitöskirja. Yhteiskuntapolitiikan laitos. Helsingin yliopisto. Viitattu 20.11.2014
http://www.kansalaisareena.fi/vapaaehtoisten_ja_vanhusten_kohtaaminen.pdf
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki. TAMMI.
- Hirsijärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Helsinki. TAMMI.
- Hoffmann Wold, G. Basic geriatric nursing. 1999. Mosby Inc. Missouri.
- Ikäinstituutti. Helsinki. Viitattu 10.11.2014
<http://www.vapaaehtoiseksiseniorina.fi/senioreille/vapaaehtoisten+periaatteet/>
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki. WSOY.
- Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki. WSOY.
- Karreinen, L., Halonen, M. & Tennilä, M. 2010. 10 askelta parempaan vapaaehtois-toimintaan. Helsinki. Vihreä sivistysliitto ry.
- Kehitysvamma-alan verkkopalvelut. Vernerinet. 2012. Viitattu 30.4.2014.
<http://verneri.net/yleis/ikaantymisen-maarittely>

- Kirkkohallitus 2014 Evl. Sakasti. Viitattu 21.4.2014
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content2BE7A0>
- Laatikainen, T. 2011. Vapaaehtoistoiminnan toimintakäsikirja vanhustyöhön. Koivupirtinsäätiö. Viitattu 28.10.2014.
<http://www.koivupirtti.fi/kuvat/Toimintakasikirja.pdf>
- Laitinen-Junkkari, P., Isola, A., Rissanen, S. & Hirvonen, R. 1999. Moninainen vanhustenhoitotyö. Porvoo. WSOY.
- Liukkonen, J., Jaakkola, T. & Kataja, J. 2006. Taitolajina työ: Johtaminen ja sisäinen motivaatio. Helsinki. Edita.
- Nylynd, M. & Yeung, A. 2005. Vapaaehtoistoiminta Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä. Gummerus kirjapaino Oy.
- Räihä, K., Äyräväinen, I., Rantakokko, M., Lyyra, T-M. & Rantanen, T. 2012. Toiminnan mielekkyys vapaaehtoistyössä. Gerontologia. Jyväskylän yliopisto. Terveystieteiden laitos. Viitattu 28.8.2014 <http://elektra.helsinki.fi/se/g/0784-0039/26/4/toiminna.pdf>
- Sademies, J. & Kostiainen, A. 2014. Vapaaehtoistyöhön liittyvät lait Suomessa. Vapaaehtoistyöhanke VETY, Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy. Viitattu 20.11.2014
http://www.kansalaisareena.fi/Vapaaehtoistyohon_liittyvat_lait_suomessa_VETY_verkko.pdf
- Suomen Terveysliikuntainstituutti Oy. Terveysverkko. 2011. Viitattu 4.5.2014.
<http://www.terveysverkko.fi/tietopankki/tyoikaisille/motivaatio>
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5. uudistettu laitos. Helsinki. TAMMI.
- Työsuojeluhallinto. 2013. Viitattu 21.4.2014
<http://www.tyosuojelu.fi/fi/vapaaehtois-talkootyo>
- Vaasan sosiaali- ja terveysvirasto. 2014. Vaasan kaupunki. Seniorinetti. Viitattu 21.4.2014.
http://seniorinetti.vaasa.fi/Suomeksi/Vireytta_Vuosiin/Vapaaehtoistoiminta
- Vallejo Medina, A., Vehviläinen, S., Haukka, U-M., Pyykkö, V. & Kivelä, S-L. 2006 Vanhustenhoito. Helsinki. WSOY.
- Vallejo Medina, A., Vehviläinen, S., Haukka, U-M. Pyykkö, V. & Kivelä, S-L. 2006. Vanhusten hoitotyö. Helsinki. WSOY.

LIITE 1

Teemahaastattelun runko vapaaehtoistyöntekijöille

- Miksi olet hakeutunut vapaaehtoistoimintaan?
- Millainen rooli vapaaehtoisilla on osastotyössä?
- Miten potilaat kokevat vapaaehtoistoiminnan?
- Miten itse koet vapaaehtoistoiminnan osastolla?
- Onko vapaaehtoistoimintaa osastolla mielestäsi riittävästi?
- Toivotko muutosta vapaaehtoistoimintaan osastolla? Ehdotuksia toiminnan lisäämiseen?

LIITE 2

Hoitohenkilökunnan haastattelun runko:

- Millainen rooli vapaaehtoisilla on osastotyössä?
- Miten potilaat kokevat vapaaehtoistoiminnan?
- Miten itse koet vapaaehtoistoiminnan osastolla?
- Onko vapaaehtoistoimintaa osastolla mielestäsi riittävästi?
- Toivotko muutosta vapaaehtoistoimintaan osastolla? Ehdotuksia toiminnan lisäämiseen?

LIITE 3

Saatekirje

SAATEKIRJE

VAASA 5.9.2014

HYVÄ VASTAANOTTAJA

Opiskelemme Vaasan ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveysalan yksikössä sairaanhoitajan tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Teemme opinnäytetyönämme tutkimuksen vapaaehtoistoiminnasta Vaasan kaupungin sairaalan vuodeosastoilla. Tutkimuksen avulla pyritään lisäämään vapaaehtoistoimintaa vuodeosastoilla.

Opinnäytetyö toteutetaan teemahaastattelulla, johon pyydämme teitä osallistumaan. Teemahaastattelussa kyselemme teiltä avoimia kysymyksiä liittyen vapaaehtoistoimintaan. Osallistuminen on vapaaehtoista ja luottamuksellista.

Tutkimuksen tekemiseen on saatu asianmukainen lupa. Antamanne vastaukset käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisesti. Kenenkään vastaajan tiedot eivät paljastu tuloksissa.

Opinnäytetyön ohjaajana toimii Johanna Latvala Vaasan ammattikorkeakoulusta.

Opinnäytetyö tullaan julkaisemaan Internetissä osoitteessa www.theseus.fi

Ystävällisin terveisin.

Tuulia Haronoja

Sairaanhoitajaopiskelija

Vaasan ammattikorkeakoulu

Maria Badicheva

Sairaanhoitajaopiskelija

Vaasan ammattikorkeakoulu

LIITE 4

KIRJALLINEN SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

Nimi: _____

Annan suostumukseni käyttää minulta haastattelutilanteissa saatua aineistoa opin-
näytetyön tutkimuksessa. Osallistumiseni on vapaaehtoista.

Allekirjoitus: _____

Päivämäärä ja paikka: _____

Ystävällisin terveisin.

Tuulia Haronoja

Sairaanhoitajaopiskelija

Vaasan ammattikorkeakoulu

Maria Badicheva

Sairaanhoitajaopiskelija

Vaasan ammattikorkeakoulu